

5.17 MUSIIKKI

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisiä tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Koulun musiikki voi olla koulun toimintakulttuuria rikastava tai jopa kantava voima ja se tarjoaa hyvän alustan kaikkien aineiden väliseen integraatioon. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälisiä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulleen tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista

ARVIOINTI

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää musiikillista osaamista ja identiteettiä. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan. Arvioinnin osana on myös asenne musiikinopiskeluun, opiskelijan kyky toimia ryhmän jäsenenä ja jakaa osaamistaan.

PAKOLLISET KURSSIT

Kurssi 1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman kanavansa ilmaista itseään musiikillisesti tai kokee musiikillisia elämyksiä kuunnellen. Hän pohtii kriittisesti suhdettaan musiikkiin ja voi mahdollisesti löytää musiikista välineen toimia toisten kanssa yhdessä. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan paikalliseen musiikkitoimintaan, esimerkiksi osallistumalla seudulla järjestettäviin konsertteihin ja paikalliseen kansanmusiikkiin. Opiskelijoiden omat musiikilliset vahvuudet voivat näkyä opetustilanteissa.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään omien edellytystensä mukaisesti ja tavoitteena on se, että *jokainen rohkaistuu laulamaan mukana yhteislauluja. Ennestään soittotaitoisia opiskelijoita voidaan käyttää apuna yhteislaulun säestämisessä. Kaikille pyritään antamaan valmiudet bändisoitinten perushallintaan ja perusvalmiudet soittoharrastuksen aloittamiseen ja jatkuvaan harrastamiseen. Tavoitteena on tuottaa onnistumisen elämys ja herättää mielenkiinto soittamiseen. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden, kuten rytmin, melodian ja harmonian tuntemusta soittaen ja laulaen.*

Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

Kurssi 2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ja vahvistaa siten omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkisuuntauksia ja niiden ilmentymiä

taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla luodaan katsaus eurooppalaisen taidemusiikin suomalaiseen musiikkikulttuuriin väliseen yhteyteen.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Opetuksessa käytetään populaari-, taide- ja perinnemusiikkia.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kurssi 3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja vertailemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin syntymiseen ja tuottamiseen vaikuttavia tekijöitä, kuten musiikkibisnes. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

Kurssi 4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

Kurssi 5. Musiikkiprojekti/kuoro (MU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, näyttämöllinen teos, ohjelmaa koulun juhliin, äänite, tieto- ja viestintä tekninen tai taiteidenvälinen projekti.

SOVELTAVAT KURSSIT

Kurssi 6. Wanhat tanssit-orkesteri (MU6)

Sisältö: Tanssimusiikin soittaminen orkesterissa omin soittimin. Wanhojen tanssien säestäminen: salonkitanssit, perinteinen tanssimusiikki ja solistitehtävät. Esiintyminen yleisölle iltatilaisuudessa, tanssimusiikin soittaminen, orkesterin kokoaminen, miksaus ja äänentoisto. Kurssivalinta edellyttää aiemmin hankittuja taitoja yhteismusisoinnissa sekä tarvittavaa nuotinlukutaitoa.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Opiskelija osallistuu musiikkitarjontaan ja kokee osallistuvansa taiteen tekijänä ja kuulijana ja osaa valikoida itselleen sopivia kulttuuritapahtumia. Musiikki kuuluu kaikille ja jokainen voi löytää siitä oman henkilökohtaisen kasvun ainekset yksin tai ryhmässä. Musiikin arvo yhteiskunnassa vaatii panostusta. Musiikin harrastaminen vaatii kykyä tehdä pitkäjänteistä ja ahkeraa työtä, joka on arvokas ominaisuus tulevaisuudenkin työelämässä. Osallistuminen, vastuun kantaminen ja kriittisyys mahdollistuvat vaikuttamalla kulttuurielämää koskeviin ratkaisuihin sekä paikallisesti, valtakunnallisesti että globaalisti. Tavoitteena on aloitteellinen ja aktiivinen kansalainen hänelle tärkeän taidemuodon toimintaedellytysten luomisessa opiskeluaikana ja tulevaisuudessa eri tahojen kanssa yhteistoiminnassa.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Opiskelijaa ohjataan musiikintunneilla oikeaan äänenkäyttöön ja kuulon suojaamiseen, jota hän osaa hyödyntää muissakin ääniympäristöissä vapaa-aikana ja työelämässä. Opiskelussa aihekokonaisuuden omaksuminen toteutuu luonnostaan musisointitilanteissa osallisuutena, keskinäisenä tukena ja oikeudenmukaisuutena. Musiikilliset elämykset ovat tärkeitä elämänilon, mielenterveyden ja jaksamisen lähteitä kaikissa elämänvaiheissa ja erityisesti elämän kriisitilanteissa. Musiikki on terapeutinen ja rentouttava kanava, jonka merkitys myös aggressioiden purkamisessa voi olla suuri. Perinteisesti musiikin avulla ihminen voi ilmaista tunteitaan ja näkemyksiään vuorovaikutustilanteissa ja ryhmässä kehittävällä tavalla sekä käsitellä myös pettymyksiä, ristiriitaisia kokemuksia ja konflikteja väkivallattomasti. Ryhmään kuulumisen tunne on jokaisen perustarve.

Kestävä kehitys

Musiikki on ikivanha taidemuoto ja sen elementit ovat pysyviä. Sen avulla on kasvatettu koko ihmiskunnan historian ajan ja sen avulla on siirretty kulttuuriperintöä sukupolvelta ja kulttuurilta toiselle. Teknologian ja laitteiden kehittyessä huimaa vauhtia musiikki tarjoaa myös oivan mahdollisuuden asennekasvatukseen, jossa opetellaan suhteuttamaan runsasta laite- ja informaatiotarjontaa käytettävissä oleviin resursseihin ja sen tarkoituksenmukaisuuteen sekä suhtautumaan kriittisesti kaupallisuuteen. Kansalaisen omilla eettisillä, käytännöllisillä, taloudellisilla, yhteiskunnallisilla ja ammatillisilla valinnoilla on merkityksensä.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Musiikin opetussuunnitelman oppisisällöt ja tavoitteet rakentuvat aihekokonaisuuden pohjalle. Sen rooli kulttuuri-identiteetin muodostamisessa on keskeinen koulun musiikin opetuksessa, toimintakulttuurissa, traditioissa ja juhlatilaisuuksissa, sekä vapaa-aikana elämän eri tilanteissa.

Äänentoisto, laitteistot, tieto- ja viestintätekniikka

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Musiikin opetuksessa kehitetään tietoa ja taitoa suunnitella, valmistaa ja käyttää apuna erilaisia musiikin tekemiseen tarkoitettuja teknologisia tuotteita, prosesseja ja järjestelmiä pitämättä sitä kuitenkaan tärkeämpänä, kuin perinteinen musiikin tuottaminen. Teknologian hyödyntämisessä musiikin saralla on erityisen tärkeää osata arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön ja tuotokseen. Se voi parhaimmillaan rikastaa musiikillista keksintää ja kehittää myös ongelmanratkaisutaitoja. Tekniset laitteet ja sovellukset voivat olla myös apuväline ilmaista itseä musiikillisesti sellaiselle opiskelijalle, jonka käsitys omasta musikaalisuudesta on rajoittunut.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Musiikin opetus tähdentää luovaa suhdetta äänen tuottamiseen ja korostaa vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessä. Musiikki on taidemuotona hyvin altis muoti-ilmiöille ja median rooli viihdyttäjänä ja elämysten antajana siinä korostuu. Sillä muokataan käyttäytymismalleja, maailman- ja minäkuvaa ja se tarjoaa yhteisöllisiä kokemuksia enemmän, kuin moni muu koulussa opetettava aine. Musiikin eri osa-alueilla on oleellista saada tietoa tekijänoikeuksista, oppia mediakriittisyyttä ja hallita tulkinta- ja vastaanottotaidot. Myös eettiset ja esteettiset kysymykset, vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot ovat musiikissa oleellisia. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Mediakasvatus on verbaalisten, visuaalisten, auditiivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Oppiaineiden välinen yhteistyö ja yhteistyö eri viestintävälineiden kanssa sekä oppiminen aidoissa toimintaympäristöissä on luontevaa.

Kurssi 7. *Kuoro aloittaville (MU7)*

Kurssi 8. *Kuoro jatkaville (MU8)*

Kurssi 9 *Kuoro päättävälle (MU9)*

Sisältö: Äänenmuodostusta, stemmaharjoituksia, laulujen opettelua, säestyksiä ja esiintymisiä koulun ja muissa tilaisuuksissa, kuten joulukonsertti, kauneimmat joululaulut, joulujuhla, kevätkonsertti ja kevätjuhla